

ΠΡΑΞΗ

Προσβάσιμη Φύση και Πολιτισμός: Αειφόρος Τουρισμός (IN-HERITAGE)

Στο πλαίσιο του Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας Interreg Ελλάδα-Κύπρος 2014-2020

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

Προτεινόμενη διαδρομή #1 στον δήμο Σωτήρας

Τύπος εγγράφου	☒ Αναφορά/Έκθεση	☐ Λογισμικό	☐ Άλλο
Διαβάθμιση	☐ Δημόσιο	☐ Εμπιστευτικό	☒ Εσωτερικό
Κατάσταση	☐ Αρχικό σχέδιο	☐ Αναθεωρημένο σχέδιο	☒ Τελική έκδοση
Ημ/νία έκδοσης	28.08.2023		
Πακέτο Εργασίας	ΠΕ5. Ανάπτυξη κοινών στρατηγικών & εργαλείων		
Παραδοτέο της Πράξης	5.3.2: Κοινή Προώθηση		
Σύντομη περιγραφή	Αυτό το έγγραφο αποτελεί εσωτερικό έγγραφο του έργου, το οποίο διατίθεται από τον Δικαιούχο 3 (Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία), ως έκθεση σύντομης παρουσίασης της προτεινόμενης διαδρομής #1 στον δήμο Σωτήρας.		

Η Πράξη συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.)
και από Εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου

ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Κεντρικά Γραφεία: Λεωφόρος Ελευθερίου Βενιζέλου 236, Ταχυδρομικός
Κώδικας 163 41, Ηλιούπολη, Ελλάδα

Τηλ.: +30 210 99 49 837

Email: esaea@otenet.gr

Ιστοσελίδα: www.esaea.gr

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγικό σημείωμα.....	4
1. Ονομασία (identification)	5
2. Σύντομη τουριστική περιγραφή	6
3. Εκτενείς τουριστική περιγραφή.....	7
4. Χάρτης της διαδρομής.....	9
5. Οδοί & Σημεία ενδιαφέροντος	10
6. Οδηγίες και πληροφορίες της διαδρομής	27

Εισαγωγικό σημείωμα

Στο πλαίσιο της Πράξης IN-HERITAGE, η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, αποκαλούμενη (ΕΣΑμεΑ), σε συνέχεια Πρόσκλησης Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος για σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών ανέθεσε στην Ένωση Εταιριών «EUROPRACTIS - INFALIA», μεταξύ άλλων, τον προσδιορισμό έξι **(6) προσβάσιμων περιπατητικών διαδρομών**, εντός των ορίων των δήμων Ρεθύμνου, Αγίας Νάπας και Σωτήρας (δηλ. δύο σε κάθε δήμο), που συνδέουν **προσβάσιμα σημεία ενδιαφέροντος** (σημεία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς) με προσβάσιμα σημεία γενικότερου τουριστικού ενδιαφέροντος των τριών Δήμων.

Στο πλαίσιο αυτό ο Ανάδοχος ανέλαβε τον προσδιορισμό των έξι διαδρομών συλλέγοντας τις απαραίτητες πληροφορίες για κάθε διαδρομή, οι οποίες περιλαμβάνουν:

- τεχνικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά των διαδρομών (π.χ. μήκος διαδρομής, τρόπους μετακίνησης, χρόνος που απαιτείται για την ολοκλήρωσή της διαδρομής από πεζούς, προσβασιμότητα, κ.λπ.)
- γενικές πληροφορίες (ιστορικές πληροφορίες, κ.λπ.) αλλά και χαρακτηριστικά σχετιζόμενα με την προσβασιμότητα, συμπερ. των σημείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς που περιλαμβάνονται στη διαδρομή.
- γενικές πληροφορίες για σημεία γενικότερου τουριστικού ενδιαφέροντος επί ή πλησίον της προτεινόμενης διαδρομής (π.χ. προσβάσιμοι χώροι εστίασης, προσβάσιμα καταστήματα τουριστικού ενδιαφέροντος κ.λπ.)

Στο παρόν παρουσιάζονται οι απαραίτητες πληροφορίες παρουσίασης μιας εκ των έξι προτεινόμενων διαδρομών που θα χρησιμοποιηθούν αφενός για την αναλυτική παρουσίαση της διαδρομής επιγραμμικά (online), δηλαδή στη βάση δεδομένων της ηλεκτρονικής πλατφόρμας IN-HERITAGE (βλ. Παραδοτέο 5.3.3 – Υπηρεσία #5) και αφετέρου στις ειδικές πινακίδες που θα παραχθούν (βλ. Παραδοτέο Π5.3.2-3 - Υπηρεσία #4) με προσβάσιμες μακέτες και χάρτες, οι οποίες θα ενσωματωθούν στη διαδρομή για την προώθηση επιλεγμένων σημείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της πόλης.

1. Ονομασία (identification)

Ελληνικά:

I. N. Αναστάσεως του Σωτήρος – Δημοτικό Μέγαρο – Παρεκκλήσι Αγίου Μάμα

Αγγλικά:

Anastaseos Church - City Hall - Chapel of Agios Mamas

2. Σύντομη τουριστική περιγραφή

Ελληνικά:

Η διαδρομή αυτή, συνολικού μήκους 870 μ., οδηγεί τον επισκέπτη από τον Ιερό Ναό της Αναστάσεως του Σωτήρος, ανατολικά στο Δημοτικό Μέγαρο (με το κηποθέατρο και με το κλειστό του θέατρο) και στη συνέχεια, απέναντι, στο Πολιτιστικό Κέντρο Σωτήρας.

Η διαδρομή συνεχίζει βόρεια ως το Δημοτικό Χώρο Στάθμευσης και από εκεί, με κατεύθυνση πλέον δυτικά, οδηγεί στο Παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου, όπου στεγάζεται το Εκκλησιαστικό Μουσείο Σωτήρας, στον νέο (20^{ος} αιώνας) και τον παλιό ναό Μεταμορφώσεως (16^{ος} αιώνας). Η διαδρομή τερματίζει λίγο παρακάτω, στο Παρεκκλήσι του Αγίου Μάμα, το οποίο χρονολογείται τον 13^ο αιώνα.

Αγγλικά:

This route, with a total length of 870 m, leads the visitor from the Church of Anastaseos of Sotiros Christou (Resurrection of the Savior), east to the Municipal Hall (with its garden amphitheatre and the indoor theatre) and then, just opposite, to the Sotiras Cultural Center.

The route continues north to the Municipal Car Park and from there, heading west onwards, it leads to the Chapel of Agios Georgios, which houses the Ecclesiastical Museum of Sotira, to the new (20th century) and the old (16th century) Churches of "Metamorfoseos" (Transfiguration). The route ends a little further down, at the Chapel of Agios Mamas, which dates back to the 13th century.

3. Εκτενείς τουριστική περιγραφή

Ελληνικά (#637):

Η διαδρομή αυτή, συνολικού μήκους 870 μ., ξεκινάει από τον *Ιερό Ναό της Αναστάσεως του Σωτήρος* [Αφετηρία], τη νέα ευρύχωρη εκκλησία στη Σωτήρα, που χτίστηκε το 1996 γιατί το απαιτούσαν οι λατρευτικές ανάγκες της κοινότητας.

Από τον προαύλιο χώρο της εκκλησίας, στην ανατολική πλευρά, η διαδρομή οδηγεί, αρχικά μέσω της **Οδού Τζον Κέννεντυ** (προς τα βόρεια) και στη συνέχεια μέσω της **Οδού Αφροδίτης** (προς τα ανατολικά), στην **Οδό Μόρφου** (πρώην Στυλιανού Λένας), όπου βρίσκονται οι εγκαταστάσεις του *Δημοτικού Μεγάρου Σωτήρας* [1], όπου εκτός από τις Υπηρεσίες του Δήμου, ο επισκέπτης θα βρει στο εσωτερικό τη *Δημοτική Βιβλιοθήκη* και το *Κλειστό Δημοτικό Θέατρο*, ενώ στον προαύλιο χώρο βρίσκεται το *Κηποθέατρο*, όπου διοργανώνονται διάφορες εκδηλώσεις και παραστάσεις της κοινότητας.

Στη συνέχεια, η διαδρομή συνεχίζει από την πλευρά της **Λεωφόρου Μακαρίου** με κατεύθυνση προς τα βόρεια όπου συναντάμε αρχικά το *Πολύκεντρο - Πολιτιστικό Κέντρο Σωτήρας Αμμοχώστου* [2] και μερικά μέτρα παρακάτω, στα δεξιά μας (ανατολικά), το *Δημοτικό Χώρο Στάθμευσης* [3].

Από εκεί, με κατεύθυνση πλέον δυτικά, η διαδρομή οδηγεί στην **Οδό Σωτήρος** και στην **Οδό Αγίου Γεωργίου**, όπου αρχικά συναντάμε το *Παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου*, το οποίο στεγάζεται το *Εκκλησιαστικό Μουσείο Σωτήρας* [4], και ακολούθως τη νέα *Εκκλησία της Μεταμορφώσεως* (20^{ος} αιώνας) [5], καθώς και τον παλιό *Ναό της Μεταμορφώσεως* (16^{ος} αιώνας) [6].

Η διαδρομή τερματίζει λίγο παρακάτω, μετά την **Οδό Γρίβα Διγενή**, στην πρώτη παράλληλο, στην **Οδό Αγίου Μάμα**, όπου φτάνουμε στο ομώνυμο *Παρεκκλήσι του Αγίου Μάμα* [Τερματισμός], το οποίο χρονολογείται τον 13^ο αιώνα.

Αγγλικά:

This route, with a total length of 870 m, starts from the Anastaseos Church (Holy Church of the Resurrection of the Savior) [Starting Point], the new spacious church in Sotira, built in 1996 because the religious needs of the community demanded it.

From the forecourt of the church, on the eastern side, the route leads, first through John Kennedy Street (to the north) and then through Aphroditis Street (to the east), to Morphou Street (formerly Stylianos Lenas Street), where there are the facilities of the Sotiras Municipal Hall [1]. Here, in addition to the Municipal Services, the visitor will find the Municipal Library and the Indoor Municipal Theatre, while in the courtyard the Garden Theater is found, where various community events and performances are organized.

Then the route continues on the side of Makariou Avenue, in a northerly direction, where we initially meet the Polycentre - Cultural Center of Sotiras [2] and a few meters further down, on our right (east), the Municipal Parking Area [3].

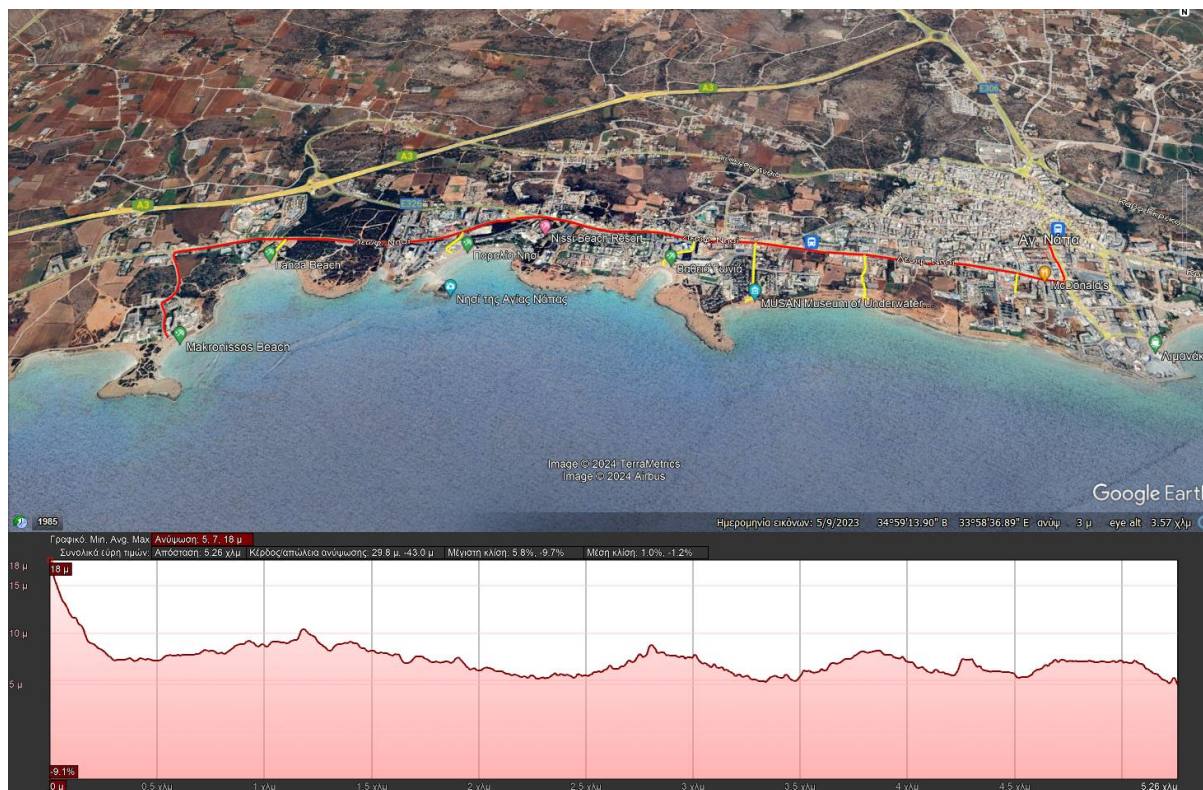
From there, now heading west, the route leads to Sotiros Street and Agios Georgios Street, where we first encounter the Chapel of Agios Georgios, which houses the Sotiras Ecclesiastical Museum [4], and then the new Metamorfoseos Church (20th century) [5], as well as the old Metamorfoseos Church (16th century) [6].

The route ends a little further down, after Griva Digeni Street, on the first parallel, at Agios Mamas Street, where we reach the homonymous Chapel of Agios Mamas [End point of the route], which dates back to the 13th century.

Η Πράξη συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.)
και από Εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου

4. Χάρτης της διαδρομής

5. Οδοί & Σημεία ενδιαφέροντος

Οι οδοί (ζώνες κίνησης πεζών, πχ. πεζοδρόμια, πεζόδρομοι, πλατείες, κ.λπ.) που περιλαμβάνονται στη διαδρομή (και παρουσιάζονται αναλυτικά στην διαδικτυακή πύλη) είναι τα εξής:

1. **Οδός Τζον Κέννεντυ**
2. **Οδός Αφροδίτης**
3. **Οδός Μόρφου**
4. **Λεωφόρος Μακαρίου**
5. **Δημοτικός Χώρος Στάθμευσης**
6. **Οδό Σωτήρος**
7. **Οδός Αγίου Γεωργίου**
8. **Οδός Γρίβα Διγενή**
9. **Οδός Αγίου Μάμα**

Σημείωση: Οι οδοί και οι πλατείες που αναφέρονται στις οδηγίες, στην πύλη θα πρέπει να συνδέονται με τις αντίστοιχες πληροφορίες προσβασιμότητάς τους.

Τα βασικά σημεία ενδιαφέροντος που περιλαμβάνονται στη διαδρομή (και παρουσιάζονται αναλυτικά στην διαδικτυακή πύλη) είναι τα εξής:

[Αφετηρία] **I. N. Αναστάσεως του Σωτήρος Χριστού / Anastaseos Church (#502)**

Ο Ιερός Ναός της Αναστάσεως του Σωτήρος Χριστού βρίσκεται στο χωριό Σωτήρα Αμμοχώστου και είναι κτισμένος νοτιοανατολικά του παλαιού πυρήνα του χωριού και ανάμεσα σε γειτονιές που οικοδομήθηκαν τα πολύ πρόσφατα χρόνια.

Παρόλο που στην Σωτήρα υπάρχει μεγάλος αριθμός εκκλησιών και εξωκκλησιών, 13 στο σύνολο (και στον αριθμό αυτό πρέπει να προσθέσουμε ακόμη μία που τη δώρισαν στη γειτονική Αγία Νάπα), η μεγάλη πληθυσμιακή ανάπτυξη ανάγκασε τους κατοίκους να οικοδομήσουν νέο Ναό, σε μέγεθος που να τους εξυπηρετεί για τα επόμενα χρόνια.

Από το 1989 άρχισαν εντατικά οι προσπάθειες της ανοικοδόμησης νέου ευρύχωρου ναού γιατί το απαιτούσαν οι λατρευτικές ανάγκες της κοινότητας. Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος κκ. Χρυσόστομος δήλωνε ότι στη Σωτήρα ήταν επιθυμία του να κτιστεί μεγαλοπρεπής βυζαντινός ναός. Οι εργασίες άρχισαν το 1992 με τη θεμελίωση και ο νέος ναός, επιβλητικός και περικαλλής, δόθηκε στη Θεία Λατρεία τον Απρίλιο του 1996 μετά από τριάμιση χρόνια. Τη Μεγάλη Πέμπτη το βράδυ έγινε σ' αυτόν η ακολουθία των Παθών του Κυρίου.

Πρόκειται για Ναό που οικοδομήθηκε σε σχήμα τρίκλιτης Βασιλικής. Είναι σκεπασμένη με κεραμίδια Βυζαντινού τύπου. Φέρει δε δύο πανύψηλα καμπαναριά τα οποία βρίσκονται στις γωνίες που σχηματίζουν στο σημείο ένωσής τους ο νότιος με τον δυτικό τοίχο και ο δυτικός με τον βόρειο. Είναι χτισμένος με μπετόν και εξωτερικά η τοιχοποιία είναι επενδυμένη με σκληρή και πορώδη πέτρα.

Η εκκλησία περιλαμβάνει 2 επίπεδα (ορόφους). Η κεντρική είσοδος για το κοινό υπερυψωμένη (έχει 4 σκαλιά). Υπάρχει ράμπα 4 μέτρων και κλίσης 7%. Η αίθουσα (400 θέσεων) είναι προσπελάσιμη από άτομα με αναπηρικό αμαξίδιο. Εντός της αίθουσας, προβλέπονται διάδρομοι πλάτους τουλάχιστον 90cm για να μπορεί να κινηθεί άτομο σε αναπηρικό αμαξίδιο ή άτομο με κινητικά προβλήματα. Οι διάδρομοι είναι χωρίς ανισοσταθμίες. Το βήμα είναι υπερυψωμένο με 4 σκαλοπάτια (μήκος 5m, πλάτος 5m, και ύψος 50cm). Υπάρχουν 2 WC κοινού (συνήθως είναι κλειδωμένα και θα χρειαστεί να ζητήσετε το κλειδί).

Detailed: Οι αυξανόμενες λατρευτικές ανάγκες των κατοίκων της Σωτήρας ώθησαν την έναρξη των προσπαθειών για ανέγερση νέου ευρύχωρου ναού από το 1989. Η επιθυμία των κατοίκων για νέο ναό ήταν και επιθυμία του Μακαριστού Αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου Α'. Στις συναντήσεις του με την εκκλησιαστική επιτροπή της κοινότητας δήλωνε ότι στη Σωτήρα επιβαλλόταν να κτιστεί μεγαλοπρεπής βυζαντινός ναός. Το άμεσο ενδιαφέρον του Αρχιεπισκόπου συγκινούσε τους κατοίκους και τους έκανε να προχωρούν με καλά μελετημένα βήματα. Το 1991 ο Αρχιεπίσκοπος μετά τη Θεία Λειτουργία που τέλεσε στον ναό της Μεταμορφώσεως είπε ότι η κοινότητα χρειαζόταν επειγόντως νέο ευρύχωρο ναό και ενθάρρυνε τους κατοίκους να προχωρήσουν, τονίζοντας ότι ο Θεός θα τους βοηθήσει. Επίσης, ανέφερε ότι η Αρχιεπισκοπή ήταν έτοιμη να καταβάλει το 10% της όλης δαπάνης, αφού ο νέος ναός θα εξυπηρετούσε και τους εκτοπισμένους κατοίκους των δύο προσφυγικών συνοικισμών της κοινότητας. Οι εργασίες για την ανοικοδόμηση άρχισαν το 1992 και τον Απρίλιο του 1996, μετά από τριάμισι χρόνια, τη Μεγάλη Πέμπτη τελέστηκε στον περικαλλή ναό η ακολουθία των παθών του Κυρίου. Τα εγκαίνια του ναού έγιναν το 2002. Οι δαπάνες για την

αποπεράτωσή του ξεπέρασαν το ενάμισι εκατομμύριο λίρες Κύπρου. Με την έναρξη των εργασιών τέθηκε το ερώτημα σε ποιου Αγίου το όνομα να αφιερωθεί ο καινούργιος ναός. Αρχικά υπήρχε η σκέψη να αφιερωθεί στον Άγιο Επιφάνιο, επίσκοπο της κοντινής Κωνσταντίας. Εκτός από αυτό, φαίνεται ότι οι κάτοικοι της κοινότητας ευλαβούνταν ιδιαίτερος τον Άγιο Επιφάνιο, αφού, το 1988 με θαυματουργικό τρόπο, αποκαλύφθηκε η τοιχογραφία του Αγίου Επιφανίου, σε φυσικό μέγεθος, στον παλιό ναό της Μεταμορφώσεως, πίσω από τον πεσσό σε περίοπτο μέρος. Η τοιχογραφία είναι έργο του 13^{ου} αιώνα και ήταν καλυμμένη από τον 16^ο αιώνα όταν έγιναν εργασίες επιδιόρθωσης του ναού. Μετά από βαθιά σκέψη επικράτησε η άποψη ο νέος ναός να αφιερωθεί στην Ανάσταση του Σωτήρος Χριστού, δηλαδή σε Δεσποτική εορτή, όπως και οι άλλοι δύο ενοριακοί ναοί της κοινότητας. Οι κάτοικοι της Σωτήρας ως άξιοι συνεχιστές της θρησκευτικής παράδοσης των προγόνων τους αφήνουν ως ιερή παρακαταθήκη έναν ακόμα λαμπρό ναό στους μεταγενέστερους, με την ελπίδα ότι και αυτοί θα αποδειχτούν άξιοι συνεχιστές της παράδοσης.

Η εκκλησία έχει 2 ορόφους. Η κεντρική είσοδος για το κοινό υπερυψωμένη (έχει 4 σκαλιά). Υπάρχει ράμπα 4 μέτρων και κλίσης 7%. Η αίθουσα (400 θέσεων) είναι προσπελάσιμη από άτομα με αναπηρικό αμαξίδιο. Εντός της αίθουσας, προβλέπονται διάδρομοι πλάτους τουλάχιστον 90cm για να μπορεί να κινηθεί άτομο σε αναπηρικό αμαξίδιο ή άτομο με κινητικά προβλήματα. Οι διάδρομοι είναι χωρίς ανισοσταθμίες. Το βήμα είναι υπερυψωμένο με 4 σκαλοπάτια (μήκος 5m, πλάτος 5m, και ύψος 50cm). Υπάρχουν 2 WC κοινού (συνήθως είναι κλειδωμένα).

[1] Δημοτικό Μέγαρο / Municipal Hall (300 m, 5 mins) (#621)

Βρίσκεται στη οδό Μόρφου. Στις κτιριακές εγκαταστάσεις του Δημαρχείου της πόλης, φιλοξενούνται, εκτός από τις διάφορες υπηρεσίες, το Δημοτικό Θέατρο και στο εξωτερικό πάρκο το Δημοτικό Κηποθέατρο, όπου υπάρχουν ένα ανοικτό αμφιθέατρο, χώροι με εξωτερικά όργανα γυμναστικής, παιδική χαρά, κήπος με δέντρα και κιόσκια, κ.ά.

Στο πλαίσιο της Πράξης IN-HERITAGE, ο Δήμος ολοκλήρωσε σημαντική μελέτη για την αναβάθμιση της προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρίες, τόσο στους εσωτερικούς χώρους του Δημοτικού Μεγάρου και του Δημοτικού Θεάτρου, όσο και στο Κηποθέατρο αλλά και τα γύρω πεζοδρόμια που διασφαλίζουν πρόσβαση στο οικοδομικό τετράγωνο.

Με την ολοκλήρωση της μελέτης ο Δήμος προχώρησε στην προκήρυξη του διαγωνισμού «Κατασκευαστικές εργασίες στο Δημοτικό Μέγαρο του Δήμου Σωτήρας, και των γύρω χώρων του κτιρίου για σκοπούς απρόσκοπτης πρόσβασης στο κτίριο από ΑμεΑ.»

Αρχικά δημιουργήθηκαν και αναβαθμίστηκαν όλες οι είσοδοι του Κηποθεάτρου, του Δημοτικού Μεγάρου και του κλειστού θεάτρου. Δημιουργήθηκαν ειδικές θέσεις για άτομα με αναπηρία στην αίθουσα θεάτρου, ανυψώνοντας το πάτωμα και αφαιρώντας μερικά από τα υφιστάμενα καθίσματα.

Επιπλέον τοποθετήθηκαν τρία ειδικά αναβατόρια για επισκέπτες με αναπηρικό αμαξίδιο. Ένα στην αίθουσα συνεδριάσεων, ένα στη σκηνή του κλειστού θεάτρου και ένα τύπου ανελκυστήρα στο κηποθέατρο.

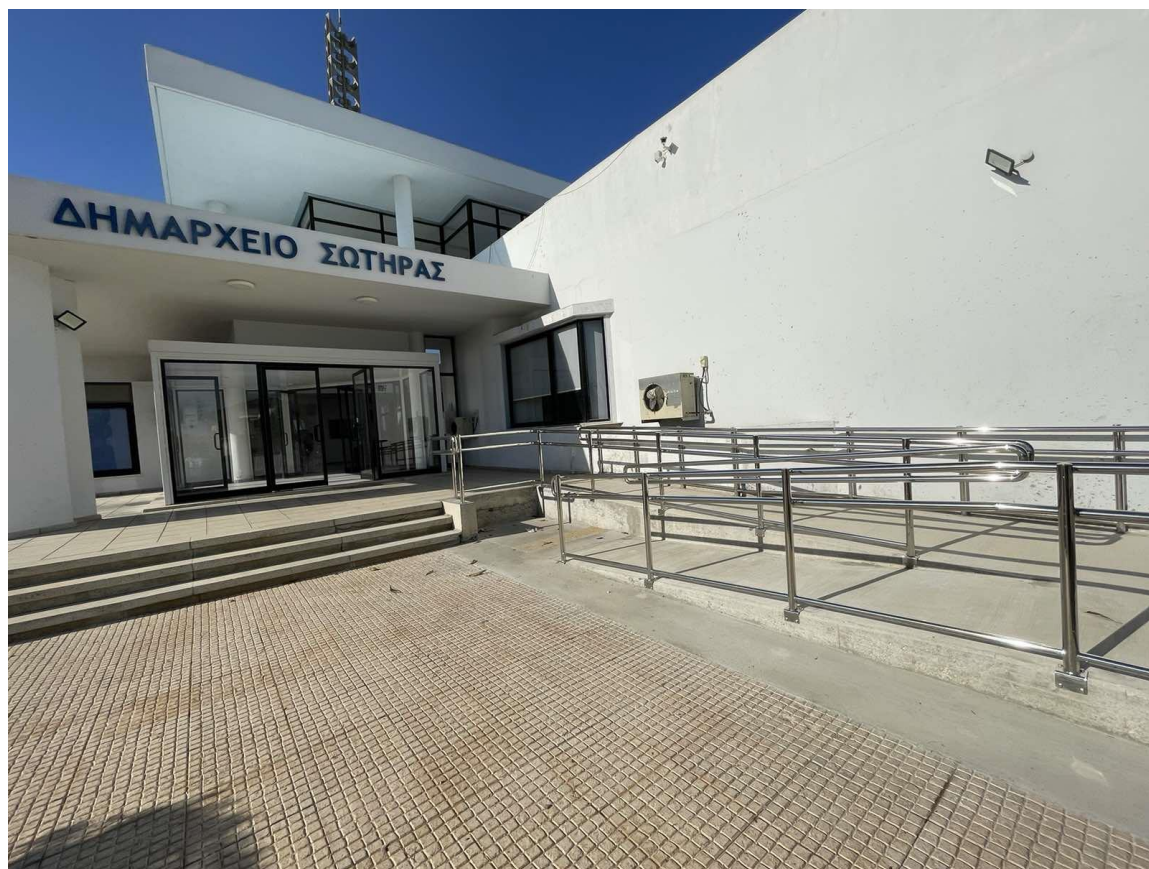
Περιμετρικά του δημοτικού μεγάρου, τοποθετήθηκαν πλάκες όδευσης για άτομα με μειωμένη όραση («οδηγοί τυφλών», στα πεζοδρόμια. Τέλος, κατασκευάστηκαν ειδικοί χώροι στάθμευσης για οχήματα ΑμεΑ και διαμορφώθηκαν προσβάσεις στα πεζοδρόμια περιμετρικά του Δημοτικού Μεγάρου.

Εκτός των διάφορων κατασκευαστικών υποδομών, ο Δήμος παρείχε εκπαίδευση στο γραφειακό και εργατικό προσωπικό του καθώς και στο προσωπικό του νηπιαγωγείου, το οποίο βρίσκεται στην πρώτη γραμμή εξυπηρέτησης του κοινού, σε ζητήματα εξυπηρέτησης κοινού με αναπηρίες.

Το κυρίως κτίριο έχει 3 ορόφους, και οι χώροι εξυπηρέτησης του κοινού καταλαμβάνουν το ημιυπόγειο, το ισόγειο και τον 1^ο όροφο. Υπάρχει 1 ειδική θέση προσωρινής στάθμευσης για αυτοκίνητο ατόμου με αναπηρία κοντά στο κτίριο, η οποία και φέρει κατάλληλη σήμανση για ΑμεΑ. Η κεντρική είσοδος για το κοινό είναι υπερυψωμένη (έχει 3 σκαλιά, όμως υπάρχει και ράμπα 7 και 10 μέτρων με κλίσεις 8% και 6% αντίστοιχα. Η πόρτα στην κεντρική είσοδο είναι ανοιγόμενη με

Η Πράξη συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.)
και από Εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου

άνοιγμα 190 cm. Υπάρχει γραφείο υποδοχής (reception), προσπελάσιμο και προσβάσιμο σε άτομο με αναπηρικό αμαξίδιο. Η διαδρομή από την είσοδο έως τους χώρους / γραφεία εξυπηρέτησης κοινού του ίδιου ορόφου είναι χωρίς υψομετρικές διαφορές και στενά περάσματα. Δεν υπάρχουν ανελκυστήρες για την εξυπηρέτηση του κοινού. Το κτίριο έχει 6 WC κοινού και ένα καινούργιο WC για ΑμεΑ. Η αίθουσα εκδηλώσεων στο κτίριο είναι προσπελάσιμη από άτομα σε αναπηρικό αμαξίδιο, αλλά μόνο η πρώτη σειρά είναι προσβάσιμη σε αμαξίδιο. Η βιβλιοθήκη δεν είναι προσβάσιμη για άτομα με αναπηρία.

[2] #627: Πολιτιστικό Κέντρο Σωτήρας / Cultural Center of Sotira (420 m, 7 mins)

Το πολυδύναμο Πολιτιστικό Κέντρο / Κέντρο Κοινωνικών Παροχών Σωτήρας περιλαμβάνει μεταξύ άλλων χώρο εκδηλώσεων και συνεδρίων, αίθουσες χορού και ζωγραφικής, αναγνωστήριο, καφετέρια και εστιατόριο όπου φιλοξενεί τη Στέγη Απασχόλησης ατόμων Τρίτης Ηλικίας.

Σε αυτό το καινούργιο κτίριο στη Σωτήρα, το οποίο εγκαινιάστηκε τον Ιανουάριο του 2018, στεγάζεται το Πολύκεντρο Νεολαίας Αμμοχώστου, το κέντρο πληροφόρησης νέων της ελεύθερης επαρχίας Αμμοχώστου. Τα Πολύκεντρα Νεολαίας αποτελούν τη φυσική παρουσία του Οργανισμού Νεολαίας της Κύπρου (ΟΝΕΚ) σε όλες τις επαρχίες. Προσφέρονται για την κατάρτιση των νέων, την βοήθεια τους στην αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων ή προκλήσεων που αντιμετωπίζουν και πλήρη ένταξη τους στο κοινωνικό γίνεσαι και παρέχουν πληροφόρηση για τις ευκαιρίες που προσφέρουν τα προγράμματα και οι υπηρεσίες του ΟΝΕΚ, δυνατότητες αξιοποίησης των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, ευκαιρίες εθελοντισμού και κατάρτισης κ.ά.

Στα Πολύκεντρα προσφέρονται επίσης τα εργαστήρια του προγράμματος δημιουργικής απασχόλησης του ΟΝΕΚ “The STEAMers” και οι υπηρεσίες των συμβούλων της Υπηρεσίας Καθοδήγησης Καριέρας.

Επιπρόσθετα, στο Πολύκεντρο Νεολαίας Αμμοχώστου διοργανώνονται ενδιαφέρουσες εκδηλώσεις, διαλέξεις και βιωματικά εργαστήρια.

Το Πολύκεντρο Αμμοχώστου βρίσκεται απέναντι από το Δημοτικό Μέγαρο Σωτήρας, στα 100 μέτρα (Ηλία Τηλαύγη 6, 5390 Σωτήρα).

Στο Πολύκεντρο, η προσβασιμότητα για επισκέπτες με αναπηρία διασφαλίζεται με διάφορους τρόπους και μέσα, στους οποίους περιλαμβάνονται:

- ειδικά διαμορφωμένες θέσεις στάθμευσης για Ι.Χ. ΑμεΑ,
- ράμπα πρόσβασης κατάλληλων προδιαγραφών που συνδέει με τους χώρους στάθμευσης με την κεντρική είσοδο των κτιριακών εγκαταστάσεων,
- προσβάσιμες διαδρομές κίνησης, με ομαλές επιφάνειες, χωρίς εμπόδια, σκαλοπάτια, κ.λπ., που συνδέουν όλους τους εσωτερικού χώρους,
- κατάλληλα διαμορφωμένες αίθουσες με τα απαραίτητα ελεύθερα ανοίγματα για πρόσβαση και κίνηση με αναπηρικό αμαξίδιο,
- προσβάσιμους ανελκυστήρες για την πρόσβαση σε όλα τα επίπεδα,

Η Πράξη συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.)
και από Εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου

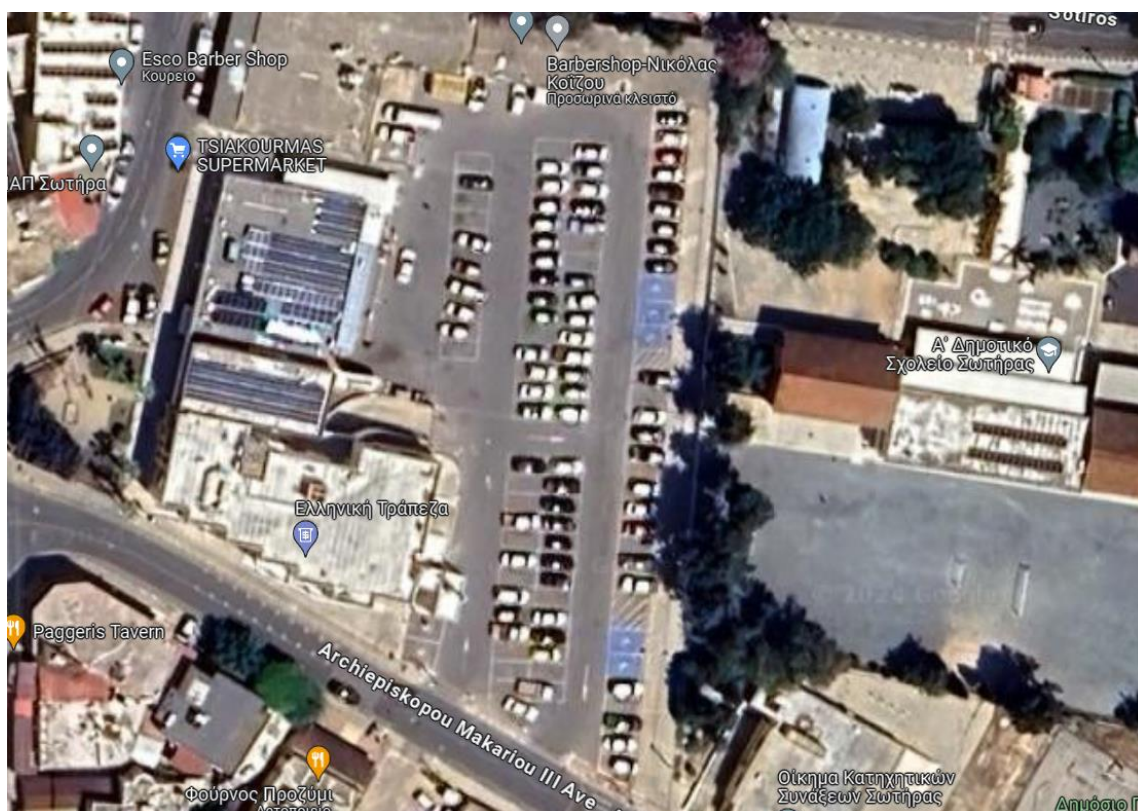
- προσβάσιμους χώρους υγιεινής ΑμεΑ (στο ισόγειο),
- προβλέψεις και έξοδοι κινδύνου για περιπτώσεις κινδύνου και έκτακτης ανάγκης, και
- άρτια εκπαιδευμένο προσωπικό σε ζητήματα αναπηρίας και προσβασιμότητας

[3] Δημοτικό Παρκινγκ / Municipal Open Parking (530 m, 9 mins) (#628)

Πέντε (5) θέσεις στάθμευσης οχημάτων ΑμεΑ στο δημοτικό πάρκινγκ πλησίον Α' Δημοτικού Σχολείου Σωτήρας. Οι συγκεκριμένοι χώροι στάθμευσης φέρουν επικάλυψη χρώματος μπλε σε όλη την επιφάνειά τους, κατακόρυφη και επιδαπέδια σήμανση με το Διεθνές Σύμβολο Προσβασιμότητας, ενώ είναι απαλλαγμένοι από εμπόδια.

[4] Εκκλησιαστικό Μουσείο / Ecclesiastical Museum (680 m, 11,5 mins) (#451)

Το Εκκλησιαστικό Μουσείο Σωτήρας βρίσκεται στο *Παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου* και στεγάζει σημαντικούς θρησκευτικούς θησαυρούς, όπως εικόνες (συμπεριλαμβανομένης μιας του Ιησού Χριστού από τον 15^ο αιώνα), παλαιά Ευαγγέλια, βιβλία Λειτουργίας, σταυρούς, ιερά σκεύη και άλλα χειροποίητα αντικείμενα. Στο Μουσείο βρίσκεται επίσης ένα από τα τρία φορητά ξύλινα τέμπλα του 16ου αιώνα που υπάρχουν στην Κύπρο.

Το παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου βρίσκεται στο κέντρο της Σωτήρας, κοντά στην παλαιά και τη νεότερη εκκλησία της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος. Είναι ένας πετρόκτιστος μονόχωρος καμαροσκεπής ναός με απλές αναλογίες, κτισμένος στον χώρο προγενέστερου βυζαντινού ναού. Όταν στις 3 Νοεμβρίου του 1899 οι κάτοικοι συγκεντρώθηκαν, για να λειτουργήσουν τον Άγιο, στην ερειπωμένη εκκλησία, έφτιαξαν μία αυτοσχέδια τέντα με σεντόνια, όμως προκλήθηκαν προβλήματα λόγω της βροχής. Τότε πήραν την απόφαση να ανοικοδομήσουν τον ναό αρχικά ξυλόστεγο, ωστόσο, και πάλι λόγω ενός σεισμού το 1961, αναγκάστηκαν να τον επισκευάσουν και να αφαιρέσουν την ξύλινη στέγη, ώστε να γίνει καμαροσκέπαστος.

Στον χώρο του ναού στεγάζεται το Εκκλησιαστικό Μουσείο Σωτήρας, όπου φυλάσσονται σημαντικοί θρησκευτικοί θησαυροί της Σωτήρας, όπως αρχαίες εικόνες, παλαιά Ευαγγέλια, αντιμήνια, βιβλία Θείας Λειτουργίας, σταυροί, ιερά σκεύη και άλλα χειροποίητα αντικείμενα. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν εκθέματα, όπως η φορητή εικόνα του Ιησού Χριστού του 13^{ου} αιώνα, η «βροχοποιός» εικόνα της Παναγίας της επονομαζόμενης Χορδακιώτισσας, του 1853 και οι Δεσποτοθεομητορικές εικόνες του 15^{ου} αιώνα.

Στο μουσείο βρίσκεται επίσης ένα από τα τρία φορητά ξύλινα αντιμήνια του 16^{ου} αιώνα που υπάρχουν στην Κύπρο. Ένα βρίσκεται στην Ιερά Μονή Κύκκου και το άλλο στην Ιερά Μονή Αγίου Νεοφύτου, που είναι σχεδόν κατεστραμμένο. Ήταν άγνωστη η ύπαρξή του μέχρι το 1954, όταν ο ιερέας της κοινότητας, Οικονόμος Γεώργιος Ιωάννου, το βρήκε στην παλαιά εκκλησία του Σωτήρος. Το αντιμήνσιο αυτό καθαγιάσθηκε και αφιερώθηκε από τον Πατριάρχη Αντιόχειας Ιωακείμ Δ΄ στον ιερό ναό Αγίας Παρασκευής Σωτήρας το 1572. Αποτελείται από δύο επιμέρους τεμάχια ξύλου και έχει σχήμα ορθογώνιου παραλληλόγραμμου. Αυτά είναι συναρμωσμένα με τρεις σιδερένιους κρίκους, ώστε να μεταφέρεται και να φυλάσσεται καλύτερα. Για την κατασκευή του

Η Πράξη συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.)
και από Εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου

χρησιμοποιήθηκε ξύλο κυπαρισσιού. Η διακόσμησή του είναι απλή και απέριττη. Είναι ζωγραφισμένο με μαύρο μελάνι και διατηρείται σε καλή κατάσταση.

Η επίσκεψη πραγματοποιείται κατόπιν συνεννοήσεως με τον ιερέα (Τηλ.: +357 23-823932).

[5] Νέος Ναός Μεταμορφώσεως / New "Metamorphoseos" Church (710m, 12 mins) (#629)

Ο νέος ναός της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Χριστού κτίστηκε τον 20^ο αιώνα, δίπλα στον ομώνυμο παλιό ναό, και είναι βυζαντινού ρυθμού. Ήδη από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα η συνεχόμενη αύξηση του πληθυσμού της κοινότητας κατέστησε αναγκαία την οικοδόμηση ενός νέου πιο ευρύχωρου ναού που να εξυπηρετεί τους κατοίκους στην άσκηση των λατρευτικών τους καθηκόντων.

Οι προσπάθειες για την ανοικοδόμηση του νέου ναού άρχισαν το 1935. Η ανοικοδόμηση του νέου περικαλλούς ναού της Μεταμορφώσεως τελείωσε στις αρχές του 1939 και αποτελούσε τον μεγαλύτερο σε μέγεθος ναό της περιοχής. Τα εγκαίνια του ναού έγιναν μόλις το 1955 από τον αείμνηστο Αρχιεπίσκοπο Μακάριο Γ'. Ο ναός αυτός έγινε το κέντρο της θρησκευτικής και λατρευτικής ζωής των κατοίκων της Σωτήρας για πενήντα έξι χρόνια.

Ο ναός πανηγυρίζει στις 6 Αυγούστου, κατά την εορτή της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος και την Κυριακή των Βαΐων, της Ελιάς, όπως συνηθίζεται να λέγεται στην Κύπρο. Η δεύτερη πανήγυρη γινόταν στον ναό του Αγίου Μέμνονος στην Αμμόχωστο και μεταφέρθηκε προσωρινά στη Σωτήρα μετά την Τουρκική εισβολή.

Η συνεχής αύξηση του πληθυσμού της κοινότητας επέβαλε το 1980 την έναρξη νέων προσπαθειών για την ανέγερση νέου ευρύχωρου ναού. Ο θεμέλιος λίθος τέθηκε από τον αείμνηστο Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο Α' και την άνοιξη του 1996 ο νέος ναός της Αναστάσεως του Σωτήρος Χριστού ήταν έτοιμος. Παρόλα αυτά, η συνεχής αύξηση του πληθυσμού της Σωτήρας συνέτεινε στο να μην παραμεληθεί ο νέος ναός της Μεταμορφώσεως. Συνεχίζουν να τελούνται σε αυτόν όλες οι θρησκευτικές εορτές των Αγίων και η Θεία Λειτουργία κάθε Κυριακή.

Ο νέος ναός της Μεταμορφώσεως μαζί με τον αρχαίο ναό που βρίσκεται δίπλα αποτελούν τη ζωντανή ιστορία της Σωτήρας, που, σύμφωνα με τις τελευταίες αρχαιολογικές ανασκαφές, αρχίζει από την παλαιοχριστιανική περίοδο και συνεχίζεται αδιάλειπτα μέχρι τις μέρες μας. Οι δύο αυτοί ναοί αποτελούν τις ρίζες της Σωτήρας και δεν έπαψαν, αλλά ούτε θα πάψουν, να αποτελούν το επίκεντρο της πνευματικής ζωής των κατοίκων της.

Η Πράξη συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.)
και από Εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου

[6] Παλιός Ναός Μεταμορφώσεως / Old "Metamorphoseos" Church (720 m, 12 mins) (#630)

Ο ναός της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος (13^{ος} – 16^{ος} αιώνας μ.Χ.) , ο οποίος είναι γνωστός και ως Χρυσοσώτηρος, έχει δώσει το όνομά του και στον οικισμό. Ο ναός είναι κτισμένος στη θέση παλαιοχριστιανικής βασιλικής (4^{ου} αιώνα μ.Χ.) με ψηφιδωτό δάπεδο, αρχιτεκτονικά μέλη της οποίας είναι σκορπισμένα στον περίβολο του ναού. Η σημερινή μορφή του ναού είναι αποτέλεσμα επισκευών που έγιναν κατά τον 16^ο αιώνα. Ο ναός είναι μονόκλιτος καμαροσκέπαστος με τρούλλο. Παλαιοχριστιανική βασιλική (4^{ος} αιώνας μ.Χ.).

Detailed:

Ο ναός χρονολογείται στον 13^ο αιώνα και είναι κτισμένος πάνω στα θεμέλια παλαιοχριστιανικής βασιλικής του 4^{ου} αιώνα με ψηφιδωτό δάπεδο. Πρόσφατα, ένα «ατύχημα» έφερε στο φως τα θεμέλια της παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Η ανακάλυψη του αρχαίου ναού έγινε τυχαία όταν ένας αγρότης που πότιζε δέντρα σε κοντινή απόσταση από την εκκλησία της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος αμέλησε να τερματίσει τη λειτουργία της αντλίας, με αποτέλεσμα τα νερά να πλημμυρίσουν τον περίβολο της εκκλησίας. Αμέσως κλήθηκε το Τμήμα Αρχαιοτήτων για να δει κατά πόσο επηρεάστηκαν τα θεμέλιά της. Το Τμήμα έσκαψε λίγο για να δει σε ποια κατάσταση βρίσκονταν τα θεμέλια. Τότε οι λαξευμένες πέτρες άρχισαν να βλέπουν το φως και να μιλούν για την ιστορία του μνημείου. Αμέσως, οι αρχαιολόγοι προχώρησαν σε ανασκαφές και έφεραν στο φως το βόρειο κλίτος καθώς και το ιερό της παλαιοχριστιανικής βασιλικής.

Έτσι, λοιπόν, στη Σωτήρα Αμμοχώστου ανακαλύφθηκε ο παλαιότερος ορθόδοξος ιερός ναός στην ελεύθερη Αμμόχωστο, χωρίς να αποκλείεται να αποτελεί και έναν από τους πιο παλιούς παγκύπρια, γεγονός που θα διαφανεί με το πέρας των ανασκαφών. Τα μέχρι τώρα ευρήματα συνηγορούν στο γεγονός ότι ο σημερινός ναός είναι οικοδομημένος στα 2/3 του συνόλου του αρχαίου ναού. Το υπόλοιπο μέρος βρίσκεται κάτω από το παλαιό κοιμητήριο. Ο ναός ήταν σε χαμηλότερο επίπεδο, περίπου ένα-ενάμισι μέτρο από το υψόμετρο του σημερινού ναού. Κατά πάσα πιθανότητα, γύρω από τον αρχαίο ναό υπήρχαν διάφορα άλλα κτίσματα που μαζί με τον ναό αποτελούσαν ένα συγκρότημα.

Ο σωζόμενος ναός του 13^{ου} αιώνα είναι αποτέλεσμα επισκευών που έγιναν τον 16^ο αιώνα και ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο του μονόκλιτου καμαροσκέπαστου με τρούλλο. Τον ναό διακοσμούν

εξαιρετικές τοιχογραφίες του 13^{ου} αιώνα, που απηχούν έντονα την αυτοκρατορική τέχνη της Κωνσταντινούπολης, συνυφασμένης με τη σταυροφορική τέχνη της ίδιας εποχής. Οι τοιχογραφίες αυτές αποκαλύφθηκαν κατά θαυματουργικό τρόπο. Τον 16^ο αιώνα γκρεμίστηκε ο τρούλος του ναού και έκτισαν καινούργιο και για να τον στηρίξουν έκτισαν νέα τόξα, αψίδες και πεσσούς με αποτέλεσμα να καλύψουν τις αγιογραφίες. Το 1989 υποχώρησε ο σουβάς σε ένα σημείο πάνω στον τοίχο και αποκαλύφθηκαν οι αγιογραφίες. Συγκεκριμένα, φάνηκαν τα γράμματα ΕΠΙΦΑ και αμέσως αρχαιολόγοι προχώρησαν σε εργασίες και αποκάλυψαν τις αγιογραφίες. Έτσι, κατά θαυματουργικό θα λέγαμε τρόπο ο επίσκοπος Κωνσταντίας Άγιος Επιφάνιος έδωσε μια με τη ράβδο του και αποκάλυψε τις αγιογραφίες. Οι αγιογραφίες παριστάνουν καβαλάρηδες Αγίους, σταυροφόρους ιππότες, κληρικούς και λαϊκούς με έντονους χρωματισμούς. Εξέχουσα θέση κατέχουν Άγιοι που τιμώνται ιδιαιτέρως στην Κύπρο, όπως ο Άγιος Επαφάνιος, ο Αθανάσιος ο Πεντασχοινίτης, ο Άγιος Μάμας, ο Άγιος Ερμόλαος και ο Κωνσταντίνος της Ορμητίας. Ακόμα, απεικονίζεται ο Άγιος Κωνσταντίνος, χωρίς την Αγία Ελένη, ολόσωμος και μετωπικός, φορώντας αυτοκρατορική στολή και κρατώντας τα εμβλήματα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Πολλοί άλλοι Άγιοι, Ευαγγελιστές και Απόστολοι κοσμούν τον ναό.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το καμπαναριό, το οποίο είναι κτισμένο στη νοτιοανατολική γωνιά και είναι διακοσμημένο με λιθανάγλυφο διάκοσμο. Κτίστηκε τον 19^ο αιώνα μετά από την έκδοση από την Υψηλή Πύλη του διατάγματος του Χάττι Χουμαγιούν, με το οποίο παραχωρούνταν διάφορα προνόμια στους ραγιάδες, μεταξύ των οποίων και το κτύπημα των καμπάνων στους ναούς. Σήμερα σε κάθε λειτουργία που γίνεται στον νέο ναό της Μεταμορφώσεως, παρόλο που υπάρχουν και εκεί κωδωνοστάσια, συνεχίζουν να κτυπούν και την καμπάνα της παλαιάς εκκλησίας, για να μην ξεχαστεί αυτή η παράδοση.

Πάνω από τη νότια είσοδο του ναού της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος βρίσκεται εντοιχισμένη εδώ και τεσσεράμισι και πλέον αιώνες η επιτύμβια πλάκα της Κονταρίνας Δακήλα με επιτάφια επιγραφή. Η επιτύμβια αυτή πλάκα με χρονολογία 1557 ανήκει σε μια νέα γυναίκα, μόλις είκοσι πέντε ετών, που σχετίζεται στενά με τον φεουδάρχη της Σωτήρας, Τούτιο Πλακωτό, ο οποίος αποκαλύφθηκε σε βενετικό έγγραφο από την ερευνήτρια και μελετητή των βενετικών αρχείων, Νάσα Παταπίου.

Στη νότια πλευρά του ναού προστέθηκε το 1854-55 ανοικτή στοά που στηρίζεται πάνω σε πέντε τόξα, μια δωρεά των κατοίκων του Παραλιμνίου. Από τον παλιό ναό της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος σώζεται και μια πολύ σημαντική φορητή εικόνα του Χριστού Σωτήρα του 13^{ου} αιώνα, η οποία σήμερα φυλάσσεται στο παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου, που λειτουργεί ως Εκκλησιαστικό Μουσείο. Το ξυλόγλυπτο εικονοστάσιο του ναού είναι του 19^{ου} αιώνα και φέρει την επιγραφή: «ΕΠΙ

ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥΜΑΚΑΡΙΟΥ 1857 μαιου α», πιθανώς είναι η χρονολογία της διακόσμησής του. Στον ναό φυλασσόταν και μια μικρή εικόνα του Αγίου Βασιλείου, που σήμερα εκτίθεται στο Μουσείο. Σύμφωνα με την παράδοση η εικόνα αυτή προέρχεται από τον ναό της Παναγιώτισσας, στο χωριό Παναγιά ανατολικά του Παραλιμνίου.

Detailed:

Η εκκλησία της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στη Σωτήρα είναι μονόκλιτη με τρούλλο. Έχει εσωτερικές διαστάσεις 15,70x4,60 μ. χωρίς την αψίδα. Η αψίδα είναι ημικυκλική και έχει χορδή 3,10 μ. και βέλος 1,80 μ. περίπου. Η εκκλησία είναι κτισμένη με αδρά πελεκημένους πωρόλιθους. Εκείνο που ξεχωρίζει την εκκλησία αυτή από άλλες του ίδιου τύπου είναι αναλογίες του μήκους προς το πλάτος και το ύψος. Οι επιμήκεις καμάρες και τα τυφλά τόξα που στηρίζουν τον τρούλλο είναι σχετικά χαμηλά. Χαμηλό είναι και το τύμπανο του τρούλλου το οποίο διατρύπεται με τέσσερα μικρά, περίπου ορθογώνια, ανοίγματα κατά τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα.

Εσωτερικά, στον βόρειο και τον νότιο τοίχο, υπάρχουν στα δυτικά και ανατολικά των μεγάλων τυφλών τόξων που στηρίζουν τον τρούλλο, από τέσσερα τυφλά τόξα. Εξωτερικά όμως οι τοίχοι είναι αδιάπλαστοι και πολύ χονδροί. Το πάχος του βόρειου τοίχου είναι 1,10 μ. και του νότιου τοίχου κυμαίνεται από 1,30 μ. (στο παράθυρο που διατρύπεί το τυφλό τόξο στ' ανατολικά του κεντρικού τυφλού τόξου) και 1,50 μ. στη νότια είσοδο. Ο δυτικός τοίχος έχει πάχος μόλις 0,70 μ. και ο τοίχος της αψίδας 0,80 μ.

Στην εκκλησία υπάρχουν τρία παράθυρα: ένα ψηλά στον δυτικό τοίχο, ένα στο μέσο του βόρειου τοίχου διαστάσεων 0,82x0,66 μ. και ένα στο μέσο περίπου του τυφλού τόξου στ' ανατολικά της νότιας εισόδου 0,80x0,66 μ. Άλλο μικρό παράθυρο υπάρχει στο μέσο του ημικυκλικού τοίχου της αψίδας διαστάσεων 0,66x0,47 μ. Όλα τα παράθυρα είναι ορθογώνια.

Η εκκλησία έχει σήμερα δυο εισόδους: μια στο μέσο του νότιου τοίχου, πλάτους 1,30 μ. με γλυπτό περίθυρο και οξυκόρυφο τόξο, και μια στο μέσο του δυτικού τοίχου, πλάτους 1,09 μ. Η τελευταία αυτή θύρα ανοίχθηκε σε νεότερα χρόνια και είναι άγνωστο αν αντικατέστησε άλλη μικρότερη είσοδο. Σε νεότερα χρόνια ανοίχθηκε μικρή είσοδος και στο ανατολικό άκρο του νότιου τοίχου.

Στα νότια της εκκλησίας προστέθηκε σε μεταγενέστερη περίοδο ανοικτή στοά που στηρίζεται σε πέντε τόξα τα οποία στηρίζονται σε χαμηλές πώρινες κολόνες με απλές βάσεις και κιονόκρανα. Στην κορυφή της τοξοστοιχίας υπήρχε λαξευτό γείσο. Σε νεότερα χρόνια αντικαταστάθηκε η οροφή της στοάς με πλάκα από σπλισμένο σκυροκονίαμα.

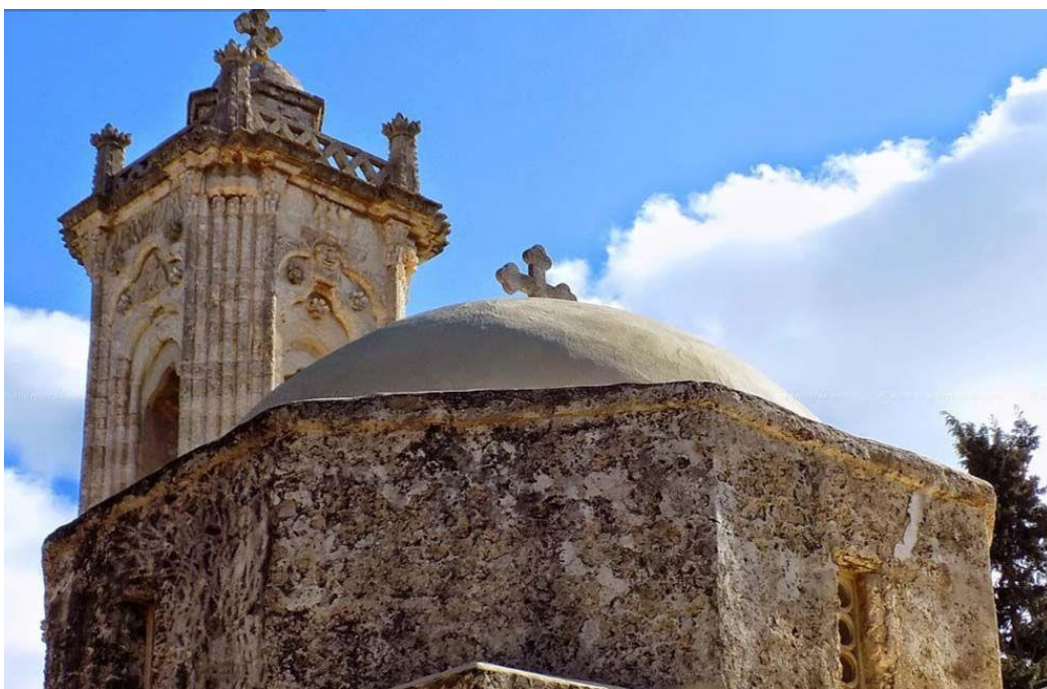

Πάνω από τη νότια είσοδο υπάρχει εντοιχισμένη πλάκα από γυψομάρμαρο με επιτάφια επιγραφή κάποιας Κονταρίνας Δακήλα, συζύγου κάποιου «Κιρου του υιού Πλακοτού». Εάν το «Κιρου» είναι κύριο όνομα αντί Κύρου ή απλώς «Κυρού» δεν είναι εύκολο να πει κανένας. Σύμφωνα με την επιγραφή η Κονταρίνα Δακήλα πέθανε νέα, 25 ετών, στις 27 Οκτωβρίου 1557. Ποια η σχέση της επιγραφής με την ανέγερση της εκκλησίας δεν είναι γνωστό. Η επιγραφή φαίνεται τοποθετημένη εξ αρχής στη θέση που βρίσκεται σήμερα. Πάντως σ' αυτή δεν γίνεται καμιά αναφορά στην εκκλησία. Η εκκλησία της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος πρέπει να είναι περίπου σύγχρονη με την επιτάφια επιγραφή αν κρίνουμε από τα λίγα μορφολογικά στοιχεία που έχει. Σε μεταγενέστερη περίοδο προστέθηκαν τέσσερα εγκάρσια τόξα στο εσωτερικό για στήριξη του τρούλλου και των καμάρων. Τα δυο εγκάρσια τόξα που στηρίζουν τον τρούλλο, στηρίζονται σε ισχυρές παραστάδες ενώ τα άλλα δυο τόξα που βρίσκονται στο μέσο περίπου της δυτικής και της ανατολικής καμάρας στηρίζονται σε προβόλους.

Η εκκλησία κτίσθηκε στα ερείπια παλαιοχριστιανικής βασιλικής από την οποία σώζονται πεσσοί, κολόνες και κιονόκρανα. Κατά την εκσκαφή τάφων στον περίβολο της εκκλησίας είχαν βρεθεί πλακίδια μαρμαροθετήματος.

Το εικονοστάσιο της εκκλησίας είναι του 19ου αιώνα και σήμερα διατηρείται σ' αυτό αξιόλογη εικόνα του αγίου Ιωάννη του Προδρόμου του 17ου αιώνα.

Πηγή: Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια

[Τερματισμός] Παρεκκλήσι Αγίου Μάμα / Chapel of Agios Mamas (870 m, 15 mins) (#631)

Βορειοανατολικά του παλαιού ναού της Μεταμορφώσεως, σε κοντινή απόσταση, βρίσκεται το παρεκκλήσι του Αγίου Μάμα, το οποίο χρονολογείται τον 13^ο αιώνα. Είναι μια μικρή, φραγκοβυζαντινού τύπου μονόκλιτη εκκλησία με τρούλο.

Ο ναός είχε στα δυτικά νάρθηκα και βόρεια και νότια στοά, που έχουν καταστραφεί. Στον νότιο τοίχο, εξωτερικά του ναού, υπάρχει ευρύ τυφλό τόξο που κάλυπτε τον τάφο του κτήτορα της εκκλησίας. Η εκκλησία είναι διακοσμημένη με τοιχογραφίες του τέλους του 16^{ου} αιώνα. Δυστυχώς, οι περισσότερες από αυτές έχουν καταστραφεί. Στα σημεία που το χρώμα έχει ξεθωριάσει διακρίνεται το προσχέδιο του επιδέξιου ζωγράφου. Η τέχνη των τοιχογραφιών ακολουθεί τις τάσεις της εποχής που αντιγράφουν παλαιολόγια πρότυπα.

Στη βορειοδυτική πλευρά, εξωτερικά του ναού, ο επισκέπτης μπορεί να διακρίνει τα οικόσημα του κτήτορα, ένα όρθιο λιοντάρι και ένα ψάρι. Ακόμα, ο επισκέπτης του μνημείου μπορεί να παρατηρήσει ότι οι οφθαλμοί των Αγίων στις τοιχογραφίες της χαμηλότερης ζώνης έχουν καταστραφεί κακόβουλα.

Από το παρεκκλήσι του Αγίου Μάμα διασώθηκαν τρεις σημαντικές εικόνες: του Χριστού, της Παναγίας και του Αγίου Μάμα του 1754, έργα της Σχολής ζωγραφικής της μονής Αγίου Ηρακλειδίου.

Στις 2 Σεπτεμβρίου, κατά την εορτή του Αγίου Μεγαλομάρτυρος Μάμαντος, τελείται θρησκευτική πανήγυρη και μικρή εμποροπανήγυρη. Σε παλαιότερες εποχές λάμβαναν μέρος και βιολιστές.

6. Οδηγίες και πληροφορίες της διαδρομής

Ελληνικά:

Προσανατολισμός πινακίδας: Βορράς.

Αφετηρία: Ιερός Ναός της Αναστάσεως του Σωτήρος (ανατολική πλευρά του προαύλιου χώρου).

Οδός Τζον Κέννεντυ (στα 30 μ. ανατολικά), κατεύθυνση προς τα βόρεια και μετά από 30 μ. δεξιά (ανατολικά) στην Οδό Αφροδίτης.

Μετά από 160 μ. αλλαγή ονομασίας οδού: Οδός Μόρφου: Δημοτικό Μέγαρο Σωτήρας (σε 80 μ. στο αριστερό χέρι / βόρεια).

Μετά από 90 μ. αλλαγή πορείας αριστερά (βορειοδυτικά) στη Λεωφόρο Μακαρίου: Πολιτιστικό Κέντρο Σωτήρας Αμμοχώστου (σε 60 μ. στο δεξί χέρι / ανατολικά).

Μετά από 200 μ. αλλαγή πορείας αριστερά (βόρεια) στον Δημοτικό Χώρο Στάθμευσης.

Μετά από 115 μ. αλλαγή πορείας δεξιά (ανατολικά) στην Οδό Σωτήρος.

Μετά από 45 μ. αλλαγή πορείας αριστερά (βόρεια) στην οδό Αγίου Γεωργίου: Εκκλησιαστικό Μουσείο Σωτήρας (στα 15 μ. στα δεξιά / ανατολικά), Νέα Εκκλησία της Μεταμορφώσεως (στα 35 μ. στα δεξιά / ανατολικά), Παλιός Ναός της Μεταμορφώσεως (στα 50 μ. στα αριστερά / δυτικά).

Μετά από 110 μ. περνάμε απέναντι (κάθετα) την Οδό Γρίβα Διγενή στο κάθετο παράδρομο στα ανατολικά.

Μετά από 40 μ. περνάμε απέναντι (κάθετα) την Οδό Αγίου Μάμα: Παρεκκλήσι του Αγίου Μάμα (Τέλος της διαδρομής).

Συνολικό μήκος: 870 μ. Κέρδος/απώλεια ύψους: +7,5 μ., -9 μ. Μέση κλίση: +1,3%, -1,8%.

Προσβασιμότητα: Διαδρομή μερικώς προσβάσιμη με αναπηρικό αμαξίδιο και κατά τμήματα με οδηγό όδευσης τυφλών. Δεν υπάρχουν WC ΑμεΑ.

Αγγλικά:

Sign orientation: North.

Starting point: Anastaseos Church (east side of the forecourt area).

John Kennedy Street (30m east), head north and after 30m turn right (east) onto Aphroditis Street.

After 160 m street name change: Morphou Street: Sotiras Municipal Hall (in 80 m. on the left hand / north).

After 90 m change course to the left (northwest) on Makariou Avenue: Cultural Center Sotiras (in 60 m. on the right hand / east).

After 200 m turn left (north) at the Municipal Parking Area.

After 115 m turn right (east) onto Sotiros Street.

After 45 m turn left (north) on Agios Georgios Street: Ecclesiastical Museum Sotiras (in 15 m on the right / east), New Metamorfoseos Church (in 35 m on the right / east), Old Metamorfoseos Church (at 50 m on the left / west).

After 110 m we cross opposite (vertically) Griva Digeni Street on the vertical side road to the east.

After 40 m we pass opposite (vertically) Agios Mamas Street: Chapel of Agios Mamas (End of the route).

Total length: 870 m. Elevation gain/loss: +7,5 m, -9 m. Average slope: +1.3%, -1.8%.

Accessibility: Route partially wheelchair accessible and in parts with a guide for the blind. There are no WCs for the disabled.